

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 18.5.2021
COM(2021) 252 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o globalnem pristopu k raziskavam in inovacijam

Evropska strategija za mednarodno sodelovanje v spreminjajočem se svetu

Globalni pristop k raziskavam in inovacijam

Evropska strategija za mednarodno sodelovanje v spreminjajočem se svetu

1. UVOD

Mobilizacija svetovnih raziskovalcev in inovatorjev bo ključna za dobrobit državljanov in prihodnjih generacij. Sodelovati moramo čezmejno, v obsegu, kakršnemu še nismo bili priča, da bomo razvili inovativne rešitve za izvedbo pravičnega zelenega in digitalnega prehoda v skladu s cilji trajnostnega razvoja¹ ter spodbudili odpornost, rast, konkurenčnost ter gospodarsko in družbeno blaginjo Evrope.

EU je s svojimi politikami in programi glavni katalizator za internacionalizacijo na področju raziskav in inovacij². Vzajemna odprtost, prosta izmenjava idej in sooblikovanje rešitev so bistvenega pomena za pridobivanje in nadgrajevanje temeljnega znanja ter ključni elementi živahnega inovacijskega ekosistema.

Vendar odprtost pri sodelovanju, ki je značilna za delovanje EU, poteka v spremenjenem globalnem okolju. Druge pomembne sile na področju znanosti zdaj namenjajo več sredstev za znanost kot EU v odstotku bruto domačega proizvoda, povečujejo se geopolitične napetosti, človekove pravice in temeljne vrednote, kot je akademska svoboda, pa so na preizkušnji. Nekatero države si z diskriminatornimi ukrepi vse bolj prizadevajo za vodilni položaj na področju tehnologije ter raziskave in inovacije pogosto uporabljajo za globalni vpliv in družbeni nadzor. Okrepiti je treba blaginjo in gospodarsko konkurenčnost EU, pa tudi njeno zmožnost samostojnega pridobivanja in zagotavljanja ključnih tehnologij in storitev za državljane, ki bodo varne in zanesljive.

EU bi morala v odziv na trenutne svetovne trende dajati zgled s spodbujanjem multilateralizma, ki temelji na pravilih³, s prizadevanjem za vzajemno odprtost pri sodelovanju na področju raziskav in inovacij za omogočanje globalnih odzivov na globalne izzive ter z izmenjavo dobrih praks. Podpirati bi morala cilje odprte strateške avtonomije⁴ s hkratnim prilagajanjem dvostranskega sodelovanja s tretjimi državami na nekaterih področjih.

S tem sporočilom Komisija zato predstavlja novo strategijo, ki:

- ponovno potrjuje zavezo EU, da bo zgled za ohranitev odprtosti pri mednarodnem sodelovanju na področju raziskav in inovacij ter da bo hkrati spodbujala enake konkurenčne pogoje in vzajemnost, ki bo temeljila na temeljnih vrednotah;

¹ <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>.

² *Spodbujanje in usmerjanje mednarodnega sodelovanja EU na področju raziskav in inovacij: strateški pristop* (COM(2012) 497); glej tudi poročila o izvajanju strategije za mednarodno sodelovanje na področju raziskav in inovacij iz leta 2014 (COM(2014) 567), leta 2016 (COM(2016) 657) in leta 2018 (SWD(2018) 307, Priloga 10).

³ *Krepitev prispevka EU k multilateralizmu, ki temelji na pravilih* (JOIN(2021) 3).

⁴ Komisija bo dolgoročno in medsektorsko perspektivo za krepitev odprte strateške avtonomije Evrope predstavila tudi v poročilu Komisije o strateškem predvidevanju za leto 2021.

- krepí vodilno vlogo EU pri podpiranju večstranskih partnerstev na področju raziskav in inovacij za zagotavljanje novih rešitev za zelene, digitalne, zdravstvene, socialne in inovacijske izzive.

Ta globalni pristop bi se moral izvajati s:

- prilagajanjem dvostranskega sodelovanja EU na področju raziskav in inovacij, da bi bilo združljivo z evropskimi interesi in vrednotami ter bi okrepilo odprto strateško avtonomijo EU;
- mobilizacijo znanosti, tehnologije in inovacij za pospešitev trajnostnega in vključujočega razvoja ter prehoda na odporne, na znanju temelječe družbe in gospodarstva v državah z nizkim in srednjim dohodkom ter
- pobudami, ki temeljijo na pristopu Ekipa Evropa, ki združuje ukrepe EU, finančnih institucij in držav članic pri povečevanju učinkovitosti in učinka ukrepov.

Uporabljal se bo tudi kot vodilo pri izvajanju mednarodne razsežnosti novega programa EU za civilne raziskave in inovacije Obzorje Evropa ter njegovih sinergij z drugimi programi EU, zlasti z Instrumentom za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Evropa v Svetu.

2. PONOVA POTRDITEV ZAVEZANOSTI EU MEDNARODNI ODPRTOSTI IN TEMELJNIM VREDNOTAM NA PODROČJU RAZISKAV IN INOVACIJ

EU bi morala za spodbujanje globalne odprtosti in znanstvenih izmenjav povečati svojo privlačnost kot visokokakovostno in visokointenzivno središče raziskav in inovacij. Uspešnost znanstvenih raziskav omogočajo svoboda misli, razvoj kritičnega razmišljanja, argumentiranje na podlagi dokazov in zavračanje avtoritativnih argumentov. EU bi morala zato raziskovalcem in inovatorjem še naprej zagotavljati demokratično, vključujoče in spodbudno okolje brez političnega vmešavanja ter pri tem zagovarjati akademsko svobodo in možnosti za raziskave, ki jih spodbudi radovednost, ob spoštovanju in varstvu temeljnih pravic iz Listine EU o temeljnih pravicah.

Zagotoviti bi morala, da se bo tehnologija razvijala v korist posameznikov in družb, brez avtoritarnosti ter ob upoštevanju visokih etičnih standardov in človekovih pravic. Poleg tega bi morala EU dajati zgled pri zagotavljanju inovacijskega ekosistema, ki temelji na pravilih, in pri tem varovati pravice intelektualne lastnine, katerih spoštovanje zagotavlja neodvisni pravosodni sistem. Varstvo in uveljavljanje pravic intelektualne lastnine bi morala prispevati k prenosu, spodbujanju in razširjanju tehnoloških inovacij na način, ki vodi k družbeni in gospodarski blaginji.

Hkrati bi morala EU za okrepitev svojih dolgoročnih raziskovalnih in inovacijskih vrednostnih verig raziskovalce in inovatorje spodbujati, naj prispevajo h globalnim inovacijskim ekosistemom in jih izkoriščajo. Poleg tega bi morala nadalje spodbujati

sodelovanje na področju razvoja človeškega kapitala z usposabljanjem in mobilnostjo raziskovalcev, zlasti z ukrepi Marie Skłodowska-Curie⁵.

Da bi EU ohranila ta vodilni položaj, bo program EU za raziskave in inovacije še naprej odprt svetu. To pomeni, da bodo udeleženci z vsega sveta, ne glede na sedež ali prebivališče, lahko sodelovali pri večjem delu programa Obzorje Evropa. EU bo v večini primerov financirala udeležbo pravnih subjektov s sedežem v državah z nizkim in srednjim dohodkom pri ukrepih v okviru programa Obzorje Evropa, da bi podprla razvoj njihovih zmogljivosti za raziskave in inovacije v sinergiji z Instrumentom za sosodstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje.

Pridružitve tretjih držav programu Obzorje Evropa njihovim državljanom in organizacijam omogoča, da pri dejavnostih na splošno sodelujejo na enak način kot državljani in organizacije iz držav članic EU⁶. Pridružitve programu Obzorje Evropa EU in njenim partnericam omogoča usklajevanje ciljev politike na področju raziskav in inovacij, združevanje sredstev, delitev stroškov ter pridobitev vzajemnega dostopa do znanja, tehničnega znanja in izkušenj, talentov in strokovnega znanja, raziskovalne infrastrukture ter novih trgov za inovatorje. Kot izraz zavezanosti EU mednarodni odprtosti program Obzorje Evropa zdaj daje državam z vsega sveta, ki sprejemajo evropske vrednote ter imajo trden znanstveni, tehnološki in inovacijski profil, možnost, da se pridružijo programu.

Hkrati ter za okrepitev vloge EU pri sodelovanju na podlagi pravil in vrednot z zagotavljanjem skladnosti politik na področju zunanjih raziskav in inovacij med EU in državami članicami bodo z mednarodnimi partnerji potekale razprave o vrednotah in načelih, na katerih temelji mednarodno sodelovanje na področju raziskav in inovacij. Te razprave bodo potekale zlasti v okviru foruma ERP za prehod, ki je del okrepljenega evropskega raziskovalnega prostora⁷, ter bodo temeljile na paktu za raziskave in inovacije, predstavljenem leta 2021.

EU bi si morala s svojimi mednarodnimi partnerji prizadevati za skupno razumevanje in izvajanje naslednjih vprašanj:

Akadska svoboda. Akadska svoboda, integriteta in institucionalna avtonomija tvorijo ogrodje univerz in visokošolskih ustanov v EU. EU in njene države članice bi morale spodbujati in ščititi skupne temeljne vrednote na mednarodni ravni ter spoštovati načela bomske deklaracije o svobodi znanstvenega raziskovanja⁸ v odnosu do tretjih držav.

Raziskovalna etika in integriteta. Hiter razvoj novih tehnologij zahteva stalno ocenjevanje obstoječih pristopov k obravnavanju etičnih izzivov in zagotavljanju tehnoloških inovacij,

⁵ https://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/node_en.

⁶ Države, ki so bile prej pridružene programu Obzorje 2020 in so izrazile zanimanje za pridružitve programu Obzorje Evropa, so: Norveška, Islandija, Albanija, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Severna Makedonija, Srbija, Turčija, Gruzija, Armenija, Ukrajina, Moldavija, Tunizija, Izrael, Ferski otoki in Švica. Poleg tega bo na podlagi sporazuma o trgovini in sodelovanju pridruženo tudi Združeno kraljestvo, Maroko in Kosovo* pa sta izrazila zanimanje za pridružitve.

⁷ *Novi ERP za raziskave in inovacije* (COM(2020) 628).

⁸ https://www.bmbf.de/files/10_2_2_Bonn_Declaration_en_final.pdf.

osredotočenih na človeka. EU bi morala na mednarodni ravni še naprej promovirati Evropski kodeks ravnanja za raziskovalno integriteto in Globalni kodeks ravnanja za raziskave v okoljih, ki niso bogata z viri. Razširila bo svoje mednarodne dialoge v okviru evropskih mrež za etiko in integriteto ter podpirala svetovne konference o raziskovalni integriteti⁹.

Enakost spolov, raznolikost in vključenost. EU bi morala v skladu s strategijo Komisije za enakost spolov za obdobje 2020–2025¹⁰ ter agendo EU za enakost spolov in opolnomočenje žensk v zunanjem delovanju EU¹¹ vidik spola vključiti v mednarodno sodelovanje. Z dialogom s tretjimi državami bi morala spodbujati tudi uravnoteženo zastopnost in enakost spolov, opolnomočenje mladih ter vključenost in raznolikost v širšem smislu¹² na področju raziskav in inovacij na svetovni ravni.

Odprti podatki in odprta znanost. Zagotavljanje, da so raziskovalni podatki čim bolj odprti, standardizirani in interoperabilni, prinaša koristi EU in svetu, če take podatke zagotavljajo tudi druge države in regije. EU bi morala še naprej podpirati organe in platforme, kot sta Zveza za raziskovalne podatke in odbor za podatke Mednarodnega sveta za znanost, ter prizadevanja OECD, ZN in skupine G7. Globalni cilj je zagotoviti, da bodo nabori podatkov skladni z načelom FAIR (findable, accessible, interoperable, re-usable), tj. podatki, ki jih je mogoče najti, so dostopni in interoperabilni ter se lahko ponovno uporabijo. EU bo podpirala tudi mednarodno ozaveščanje o evropskem oblaku za odprto znanost.

Standardi. Vodilno vlogo EU kot določevalke globalnih standardov bi bilo treba spodbujati tudi z večjo vlogo pri mednarodnem sodelovanju na področju prednormativnih raziskav in raziskav za standardizacijo.

Z dokazi podprto oblikovanje politik. EU in njene države članice so se uveljavile kot vodilne izvajalke z dokazi podprtega oblikovanja politik. Deliti bi morale svoje ugotovitve in izkušnje na področju znanosti pri razvoju politike ter sodelovati z globalnimi mrežami.

Poleg tega bi večji poudarek na znanosti in tehnologiji v zunanji in varnostni politiki EU v smislu „**znanstvene diplomacije**“ pomagal EU projicirati mehko moč ter učinkoviteje uresničevati naše gospodarske interese in vrednote, pri tem pa zadovoljevati zahteve in interese partnerskih držav ter izkoriščati prednosti EU kot gonilne sile na področju raziskav in inovacij.

⁹ Z udeležbo mednarodnih organizacij, kot sta Svetovna zdravstvena organizacija in Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo.

¹⁰ *Unija enakosti: strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025* (COM(2020) 152 final).

¹¹ https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/swd_2020_284_en_final.pdf.

¹² Politična agenda Unije enakosti v EU, ki presega enakost spolov, je opredeljena v naslednjih strategijah in okvirih: akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025 (COM(2020) 565 final); strategija za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2020–2025 (COM(2020) 698 final); strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov (COM(2020) 620 final); strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030 (COM(2021) 101 final).

EU bi morala leta 2021 v sodelovanju z državami članicami v forumu ERP za prehod¹³ oblikovati načela za mednarodno sodelovanje na področju raziskav in inovacij ter nato spodbujati načela v večstranskem dialogu s partnerskimi državami in mednarodnimi forumi.

3. PONOVO URAVNOTEŽENJE GLOBALNEGA PRISTOPA EU K RAZISKAVAM IN INOVACIJAM: ZA ENAKE KONKURENČNE POGOJE IN VZAJEMNOST

Geopolitične napetosti v času gospodarske preobrazbe lahko ogrozijo prizadevanja EU za spodbujanje vzajemne odprtosti na svetovni ravni. Konkurenca za tehnološko vodstvo žene nekatere tretje države v sprejemanje omejevalnih ali diskriminatornih ukrepov, ki so nepravilni do inovatorjev in podjetij, zlasti zagonskih, v EU. Hkrati lahko tuje vmešavanje ogrozi integriteto in avtonomijo, na katerih temeljijo sistemi raziskav in inovacij v EU.

Zato je treba pristop EU ponovno uravnovežiti, da bi bolje zaščitili njene interese, vrednote in strokovno znanje ter povečali njeno odpornost, hkrati pa ohranili široko odprtost za sodelovanje.

EU bi morala bolj odločno spodbujati enake konkurenčne pogoje in vzajemnost za spoštovanje temeljnih vrednot in načel, zaščito uporabe pravic intelektualne lastnine, zagotavljanje zanesljivosti oskrbe ter spodbujanje pravičnih inovacijskih ekosistemov, ki jih ne izkrivljajo neprimerna pravila ali tuje subvencije, v skladu z nedavnim predlogom uredbe za obravnavanje izkrivljanja, ki ga povzročajo tuje subvencije, in posodobljeno industrijsko strategijo¹⁴. Ukrepi bi morali biti osredotočeni na določanje odprtih standardov, nediskriminatorne državne subvencije in neobstoje protekcionističnih zakonov.

EU bi si morala za navedeno prizadevati v mednarodnih forumih, kot sta Svetovna trgovinska organizacija in Svetovna organizacija za intelektualno lastnino. Po potrebi bi se morala tudi neposredno dogovarjati s tretjimi državami v okviru različnih dialogov in pogajanj, ki bi potekali na podlagi ustreznih sporazumov, kot so pridružitveni sporazumi v sklopu okvirnega programa, znanstveni in tehnološki sporazumi EU¹⁵ s tretjimi državami ter trgovinski in naložbeni sporazumi EU, vključno s Sporazumom STO o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine¹⁶.

Poleg tega se namerava Komisija v imenu EU s tretjimi državami s trdno raziskovalno in inovacijsko osnovo pogajati o ciljno usmerjenih časovnih načrtih za sodelovanje na področju raziskav in inovacij. V teh časovnih načrtih, ki bodo nezavezujoči instrumenti, bi morali biti jasno določeni okvirni pogoji, ki naj bi jih izpolnili obe strani, ter opredeljeni mejniki in roki za izvedbo. EU bi morala za doseganje ciljev, določenih v časovnih načrtih, vsakršno

¹³ *Novi ERP za raziskave in inovacije* (COM(2020) 628).

¹⁴ COM(2021) 223 final; COM(2021) 350 final.

¹⁵ Trenutno so znanstveni in tehnološki sporazumi sklenjeni med Evropsko unijo ter Alžirijo, Argentino, Avstralijo, Brazilijo, Kanado, Čilom, Kitajsko, Egiptom, Indijo, Japonsko, Jordanijo, Korejo, Mehiko, Marokom, Novo Zelandijo, Rusijo, Južno Afriko, Švico, Tunizijo, Ukrajino in Združenimi državami Amerike.

¹⁶ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm.

prihodnje nadaljevanje in širitev dvostranskega sodelovanja pogojevati s konkretnim napredkom, ki se spremlja na terenu.

Poleg tega člen 22(5) uredbe o programu Obzorje Evropa določa, da lahko program dela omejuje udeležbo pri ukrepih v okviru programa Obzorje Evropa, če obstaja utemeljena potreba po zaščiti strateških sredstev¹⁷, interesov¹⁸, avtonomije¹⁹ ali varnosti²⁰ EU. EU bi lahko v teh izjemnih in utemeljenih okoliščinah udeležbo v programu omejila samo na pravne subjekte s sedežem v državah članicah ali na pravne subjekte s sedežem v določenih pridruženih ali drugih tretjih državah. Program dela lahko izključuje tudi udeležbo pravnih subjektov s sedežem v Uniji ali pridruženih državah, ki so pod neposrednim ali posrednim nadzorom nepridruženih tretjih držav.

Vse omejitve bi se morale vedno uporabljati v skladu s postopkom, ki ga določa zakonodaja EU, in ob upoštevanju zavez EU iz mednarodnih sporazumov. Biti bi morale izjemne in ustrezno utemeljene, kar bi omogočalo, da programi praviloma ostanejo odprti.

Za zagotovitev, da bodo EU in njene države članice uskladile svoj pristop k uresničevanju odprte strateške avtonomije na danih področjih raziskav in inovacij s prilagoditvijo mednarodnega sodelovanja posebnim interesom politike, Komisija predlaga posvetovanje z državami članicami v ustreznih forumih.

Hkrati Komisija kot preventivne ukrepe predlaga ustrezno uporabo določb uredbe o programu Obzorje Evropa za nadaljnjo ublažitev tveganj za interese EU, kot so določbe o izkoriščanju rezultatov v nepridruženih tretjih državah (člen 39(6)), o prenosu lastništva nad rezultati (člen 40(4)) ali o sporazumih o varnosti s tretjimi državami (člen 20(1)).

Poleg tega namerava Komisija predstaviti smernice o obravnavanju tujega vmešavanja v raziskovalne organizacije in visokošolske ustanove EU. Te smernice bodo namenjene varstvu temeljnih vrednot z zaščito akademske svobode, integritete in institucionalne avtonomije ter zaščiti študentov, raziskovalcev in inovatorjev ter ključnih ugotovitev raziskav pred nasilnimi, tajnimi, goljufivimi in koruptivnimi tujimi akterji.

¹⁷ Na primer, občutljiva infrastruktura v lasti EU, kot so sateliti Galileo ali Copernicus, katere okvara bi bistveno vplivala na EU zaradi nezmožnosti ohranjanja zadevnih funkcij.

¹⁸ Ki zajemajo ofenzivne in defenzivne interese, ki jih je EU opredelila v različnih elementih svoje zunanje politike, spodbujanje temeljnih pravic in vrednot ali varstvo pravic intelektualne lastnine.

¹⁹ Kot je določeno v pregledu trgovinske politike, odprta strateška avtonomija vključuje (i) odpornost in konkurenčnost za krepitev gospodarstva EU; (ii) trajnostnost in pravičnost, ki odražata potrebo po odgovornem in pravičnem delovanju EU, ter (iii) odločnost in sodelovanje, ki temelji na pravilih, da se prikaže, da EU po eni strani daje prednost mednarodnemu sodelovanju in dialogu, po drugi strani pa da se je pripravljena boriti proti nepoštenim praksam in po potrebi uporabiti avtonomna orodja za uresničevanje svojih interesov.

²⁰ Evropska varnost zajema, na primer, zaščito EU pred zunanji ali notranji grožnjami ter vključuje, na primer, zaščito in odpornost kritične infrastrukture pred sistemskimi tveganji in hibridnimi grožnjami, kot so energetske infrastrukture, podatki in mreže, vključno z nadzorom in spremljanjem v vesolju ter vladnimi satelitskimi komunikacijami.

Komisija bo predstavila tudi kodeks ravnanja za pametno uporabo intelektualne lastnine²¹ v skladu z akcijskim načrtom za pravice intelektualne lastnine²². Cilj bo ozaveščati univerze, raziskovalne organizacije in podjetja o pomenu upravljanja znanja in intelektualne lastnine v mednarodnem okolju.

Nazadnje, za zagotovitev, da se bo EU lahko neodvisno odzivala na svetovne krize in blažila tveganja odvisnosti od tretjih držav na področju civilne varnosti, bi morala okrepiti sektor civilne varnosti z ambicioznim in zmogljivostno naravnanim pristopom k raziskavam in inovacijam na področju varnosti.

EU bi si morala:

- prizadevati za dogovor o ciljno usmerjenih dvostranskih časovnih načrtih s prednostnimi partnerji iz tretjih držav s trdno raziskovalno in inovacijsko osnovo, v katerih bi bile določene skupne zaveze za izvajanje okvirnih pogojev za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev in spodbujanje skupnih vrednot.

Komisija bo:

- leta 2021 pripravila in promovirala smernice o obravnavanju tujega vmešavanja v raziskovalne organizacije in visokošolske ustanove v EU, ter
- do konca leta 2022 predstavila kodeks ravnanja za pametno uporabo intelektualne lastnine v mednarodnem okolju za ozaveščanje univerz, raziskovalnih organizacij in podjetij.

4. ZDRUŽEVANJE GLOBALNIH PRIZADEVANJ ZA SKUPNO SPOPRIJEMANJE Z GLOBALNIMI IZZIVI

Pandemija COVID-19 je bila za svet pomembna lekcija, ki bi jo bilo treba uporabiti tudi v zvezi s podnebnimi spremembami, krizo biotske raznovrstnosti in drugimi globalnimi izzivi: razkrila je neenakosti v ranljivosti držav, dokazala nezmožnost omejitve širjenja bolezni znotraj nacionalnih meja ter pokazala potrebo po sodelovanju za skupno dobro in neizkoriščen potencial takega sodelovanja. Gospodarska kriza, ki jo je povzročila pandemija, je tudi edinstvena priložnost za „boljšo obnovo“ s poudarkom na trajnostnosti v okviru zelenega okrevanja.

Posledično bi si morala EU na podlagi na pravilih in vrednotah temelječega sodelovanja, ki ga predlaga, nadalje prizadevati za tesnejše povezovanje držav z vsega sveta v okviru večstranskih partnerstev na področju raziskav in inovacij, osredotočenih na iskanje rešitev za globalne izzive, kot so podnebne spremembe, kriza biotske raznovrstnosti, onesnaževanje,

²¹ *Novi ERP za raziskave in inovacije* (COM(2020) 628).

²² *Čim boljše izkoriščanje inovacijskega potenciala EU – Akcijski načrt za pravice intelektualne lastnine v podporo okrevanju in odpornosti EU* (COM(2020) 760).

izčrpavanje virov ali nalezljive bolezni, tudi v kriznih razmerah²³, ter na omogočanje zelenega in digitalnega prehoda.

Večstranska partnerstva na področju raziskav in inovacij bi morala temeljiti na uspešnih modelih, kot je zavezništvo za raziskovanje Atlantskega oceana²⁴. Zavezništvo je rezultat prizadevanj znanstvene diplomacije in združuje znanstvenike, oblikovalce politik ter javne in zasebne deležnike, da bi izboljšali razumevanje in upravljanje Atlantskega oceana. Na podlagi obstoječih prizadevanj ali z novimi pobudami bi se morala večstranska partnerstva pojavljati v različnih oblikah, odvisno od njihovega poudarka in ciljev. Zajemala bi lahko vse od neformalnih dogovorov med partnericami za usklajevanje njihovih neodvisnih naložb na ključnih področjih do partnerstev, ki omogočajo združevanje sredstev v skupnih pobudah.

4.1 Usmerjanje globalnih prizadevanj k pravičnemu zelenemu prehodu

EU, ki se je kot vodilna v svetu zavezala, da bo do leta 2050 postala prvi podnebno nevtralni blok na svetu, bo še naprej vodila mednarodna prizadevanja in skupaj s svojimi mednarodnimi partnerji, zlasti z največjimi svetovnimi gospodarstvi in onesnaževalci s toplogrednimi plini, obravnavala okoljske izzive. Mednarodno sodelovanje na področju podnebne in okoljske znanosti je ključno za podpiranje politik, ki temeljijo na dokazih, za spoprijemanje s podnebno krizo in krizo na področju biotske raznovrstnosti ter prilagajanje tema krizama. Osredotočati bi se moralo tudi na razvoj čiste tehnologije v skladu s Pariškim sporazumom in evropskim zelenim dogovorom ob upoštevanju tako imenovanega „načela, da se ne škoduje bistveno“. Kot prispevek k doseganju teh ciljev ključne strateške usmeritve programa Obzorje Evropa vključujejo podnebne ukrepe in zmanjšanje emisij, boj proti degradaciji okolja in onesnaževanju, spodbujanje krožnega gospodarstva in pravičnega prehoda. Te usmeritve se bodo uresničevale v okviru namenskih raziskovalnih tem in partnerstev, odprtih za udeležbo tretjih držav.

Poleg tega bi si morala EU, da bi si zagotovila vodilni položaj na področju zelenih tehnologij, prizadevati za strateška partnerstva z vodilnimi na področju tehnologije in sodelovati v okviru svetovnih forumov ter hkrati podpirati uvedbo zelenih standardov EU po vsem svetu. To bi morala storiti z različnimi projekti in organi, kot je navedeno spodaj.

Zavezništvo za raziskovanje Atlantskega oceana. Da bi Komisija okrepila mednarodno sodelovanje na področju pomorskih raziskav in inovacij ter dejavno prispevala h globalnim pobudam, kot je pobuda Združenih narodov za desetletje oceanskih znanosti za trajnostni razvoj (2021–2030), bo povečala podporo EU zavezništvu za raziskovanje Atlantskega oceana. Hkrati bo tudi arktična znanost ostala prednostna naloga EU, ki bo zgled vodilne sile v svetu.

²³ *Humanitarne dejavnosti EU: novi izzivi, enaka načela* (COM(2021) 110).

²⁴ <https://allatlanticocean.org>.

Misija: inovativnost²⁵. Gre za svetovno pobudo 24 držav in Evropske unije, ki si prizadevajo pospešiti inovacije na področju čiste energije in na konferenci COP26 dokazati vodilno vlogo v svetu na področju podnebnih ambicij. Komisija predlaga okrepitev zavezanosti EU pobudi „Misija: inovativnost“ z razširitvijo sodelovanja na nove partnerje, uskladitvijo raziskovalnih programov, izkoriščanjem prednosti, kot je strategija za vodik²⁶, in okrepitvijo povezav med ustreznimi partnerstvi v okviru programa Obzorje Evropa. V zvezi s tem EU skupaj z Avstralijo, Čilom, Nemčijo in Združenim kraljestvom vodi določanje obsega „misije za vodik“, ki se bo začela izvajati na konferenci pobude Misija: inovativnost 2.0 junija 2021.

Skupina za opazovanje Zemlje (GEO). Komisija je leta 2021 vodilna sopedredujoča te svetovne mreže na področju opazovanja Zemlje. GEO lahko povezuje vladne in akademske institucije, ponudnike podatkov, podjetja, inženirje in državljane pri oblikovanju inovativnih rešitev za svetovne okoljske, družbene in zdravstvene izzive, ki temeljijo na opazovanju Zemlje.

Mednarodni forum za biogospodarstvo. Komisija bo v okviru strategije za biogospodarstvo spodbujala inovativnejšo, z viri gospodarnejšo in bolj konkurenčno družbo, ki bo usklajevala prehransko in hranilno varnost s trajnostno rabo obnovljivih virov za industrijske namene ter hkrati zagotavljala varstvo okolja. V okviru strategije EU „od vil do vilic“²⁷ bo spodbujala sodelovanje na svetovni ravni pri kmetijskih raziskavah na prednostnih področjih, kot so zdravje tal²⁸ in prehranski sistemi²⁹, ter ocenila izvedljivost mednarodne platforme za znanost na področju prehranskih sistemov za vrh Združenih narodov o prehranskih sistemih leta 2021.

EU podpira **Medvladni panel za podnebne spremembe (IPCC)** in **Medvladno platformo o biološki raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah (IPBES)**. Komisija namerava na konferenci Združenih narodov o podnebnih spremembah (COP26) predstaviti delo EU pri podpiranju podnebne znanosti, da bi poudarila njeno vlogo ključne akterke, ki omogoča prehod na podnebno nevtralnost in odpornost. EU bi morala spodbujati sinergije med IPCC in IPBES ob upoštevanju medsebojne odvisnosti podnebnih sprememb in krize biotske raznovrstnosti, pa tudi strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030.

Komisija bo spodbujala tudi delo **Mednarodnega foruma za vire (IRP)**, ki mu sopedreduje. Forum zagotavlja nasvete o učinkoviti rabi virov in krožnem gospodarstvu, ki so ključni za novi akcijski načrt EU za krožno gospodarstvo (CEAP), vzpostavitev svetovnega zavezništva za krožno gospodarstvo in učinkovito rabo virov³⁰ (GACERE) ter prispevanje k delu skupin G7 in G20.

²⁵ Misija: inovativnost (<http://mission-innovation.net/>) je svetovna pobuda, napovedana leta 2015 na konferenci COP21, ki si prizadeva za pospešitev inovacij na področju čiste energije. Evropska unija zdaj predseduje njenemu usmerjevalnemu odboru.

²⁶ <http://mission-innovation.net/our-work/innovation-challenges/renewable-and-clean-hydrogen/>.

²⁷ https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en.

²⁸ Z vzpostavitvijo in podpiranjem mednarodnih raziskovalnih konzorcijev ter sodelovanjem Komisije v globalnem raziskovalnem zavezništvu na področju toplogrednih plinov kmetijskega izvora.

²⁹ Food 2030: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/environment/bioeconomy/food-systems/food-2030_sl.

³⁰ https://ec.europa.eu/environment/international_issues/gacere.html.

Cilj **novega evropskega Bauhauša**³¹ je zagotoviti, da evropski zeleni dogovor³² postane kulturna, na človeka osredotočena, vključujoča in pozitivna, oprijemljiva izkušnja za vse, ter pospešiti trajnostno ekologizacijo grajenega okolja. Na lokalni ravni bo obravnaval najbolj pereče izzive, ki se pojavljajo tudi na ravni EU in na svetovni ravni.

EU bi morala:

- nadalje krepiti mednarodno sodelovanje na področju pomorskih raziskav in inovacij v okviru večstranskega zaveznitva za raziskovanje Atlantskega oceana, pri čemer bi se morala opreti na njegove uspehe, združevati njegove rezultate in krepiti njegovo razsežnost od severnega do južnega tečaja;
- izkoriščati svoj vodilni položaj pri upravljanju pobude Misija: inovativnost, da bi okrepila večstransko zaveznitvo, pri čemer bi bili mednarodni inovacijski ukrepi osredotočeni na prebojne energetske tehnologije in pobude, ki imajo vodilno vlogo v svetu na področju podnebnih in okoljskih ciljev v skladu z evropskim zelenim dogovorom.

Komisija bo:

- podpirala večstransko sodelovanje na področju raziskovalne in inovacijske politike za pravične, zdrave in okolju prijazne prehranske sisteme, zlasti v okviru mednarodnega foruma za biogospodarstvo, mednarodnih raziskovalnih konzorcijev in globalnega raziskovalnega zaveznitva na področju toplogrednih plinov kmetijskega izvora ter
- v okviru pobude novi evropski Bauhaus leta 2022 vzpostavila mednarodno platformo za upravljanje znanja, ki bo razširjala informacije o standardih, smernicah in možnostih financiranja ter se bo uporabljala kot prostor za shranjevanje idej in izmenjavo dobrih praks, poleg tega pa bo sodelovala pri upravljanju skupnosti.

4.2 Spodbujanje digitalnega prehoda

Digitalni kompas do leta 2030³³ bo usmerjal prizadevanja EU pri spodbujanju globalnega pristopa h glavnim tehnološkim in regulativnim spremembam, tudi na področju mednarodne povezljivosti in standardov. EU bi morala spodbujati mednarodni pristop k zaupanju vrednim tokovom podatkov in promovirati svoj model varnega odprtega in odpornega svetovnega interneta ter si prizadevati za uresničitev ambicioznih ciljev v smislu dostopa do trga. Sodelovanje na področju raziskav in inovacij je eno od orodij za spodbujanje digitalnih partnerstev z regijami po vsem svetu. Mednarodno digitalno partnerstvo bi moralo zagotoviti večje možnosti za podjetja EU, okrepljeno digitalno poslovanje prek varnih omrežij, spoštovanje standardov ter temeljnih pravic in vrednot EU ter spodbudno mednarodno okolje za digitalno preobrazbo, osredotočeno na človeka.

³¹ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_sl.

³² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/?qid=1596443911913&uri=CELEX:52019DC0640#>.

³³ *Digitalni kompas do leta 2030: evropska pot v digitalno desetletje* (COM(2021) 118).

Spodbujala se bodo mednarodna digitalna partnerstva na naslednjih področjih: (i) politika in predpisi, osredotočeni na človeka; (ii) prilagojene in izboljšane rešitve za digitalno povezljivost; (iii) okrepljena partnerstva za inovacije z digitalnimi raziskovalnimi in inovacijskimi ekosistemi; (iv) večji poudarek na ključnih tehnologijah, kot so umetna inteligenca, blokovne verige, internet stvari, masovni podatki, vesoljski podatki, uporaba digitalnih tehnologij za zeleni prehod, zdravje in izobraževanje, ter raziskovalna partnerstva na področju navedenih ključnih tehnologij. Na primer:

- skupna projektna skupina za umetno inteligenco z Indijo za vzpostavitev skupne podlage za sodelovanje pri posebnih primerih uporabe in temah, kot so raziskave in inovacije na področju etične umetne inteligence in standardizacije;
- podpora za vzpostavitev širokopasovnih omrežij na Zahodnem Balkanu in v državah vzhodnega partnerstva ter projekte digitalne povezljivosti z državami evropskega sosledstva, Afriko, Latinsko Ameriko, Indijo in združenjem ASEAN, med drugim za podpiranje združevanja prizadevanj na področju raziskav in inovacij;
- podpora za vzpostavitev komponent povezljivosti digitalnega zavezništva z Latinsko Ameriko in Karibi na podlagi neposredne povezave prek optičnih kablov med Južno Ameriko in Evropo (kabel BELLA).

Zasebni sektor ima ključno vlogo pri raziskavah in inovacijah za digitalni prehod. Pridružil se bo strateškim pobudam za izboljšanje strokovnega znanja EU na več strateških digitalnih področjih.

Mednarodna digitalna partnerstva³⁴ bodo ponudila priložnost za izvajanje skupnih raziskovalnih dejavnosti, tudi v okviru skupnih podjetij za industrijska vprašanja, ki bodo podpirala vodilno vlogo EU pri razvijanju tehnologij, kot je 6G ali uporaba digitalne tehnologije v boju proti podnebnim spremembam in okoljskim izzivom.

Mednarodna digitalna partnerstva na področju raziskav in inovacij se bodo spodbujala tudi v okviru platforme Digital 4 Development Hub³⁵ (D4D Hub), tj. svetovne platforme EU z več deležniki, ki podpira digitalni prehod, osredotočen na človeka. Platforma D4D Hub povezuje številne digitalne pobude ter spodbuja združevanje sredstev EU, držav članic in finančnih institucij na podlagi pristopa Ekipa Evropa za usklajen učinek. Imela bo regionalne podružnice v Afriki, Aziji, Latinski Ameriki in Karibih ter vzhodnem sosledstvu EU in vključevala vse ustrezne deležnike iz zadevnih regij.

³⁴ https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/digital-partnerships_sl.

³⁵ https://ec.europa.eu/international-partnerships/news/team-europe-digital4development-hub-launched-help-shape-fair-digital-future-across-globe_sl.

EU bi morala:

- okrepiti skupne raziskovalne dejavnosti, tudi v okviru skupnih podjetij za industrijska vprašanja, ki bodo podpirala vodilno vlogo EU pri razvijanju tehnologij, kot je 6G ali uporaba digitalne tehnologije v boju proti podnebnim spremembam in okoljskim izzivom;
- vzpostaviti močna mednarodna digitalna partnerstva, ki bodo v skladu s štirimi stebri digitalnega kompasa do leta 2030.

4.3 Krepitev sodelovanja na področju svetovnega zdravja

Pandemija COVID-19 je pokazala, da morata EU in svet močno okrepiti svojo pripravljenost in družbeno-gospodarsko odpornost na z zdravjem povezane in druge pretese. V državah z nizkim in srednjim dohodkom ter na konfliktnih območjih je pandemija še bolj poudarila potrebo po okrepitvi zdravstvenega sistema in ponovno opozorila na potrebo po globalnem pristopu k zdravstveni varnosti. EU izkorišča svoja močna mednarodna partnerstva za pospešitev prizadevanj, namenjenih premagovanju virusa, vzpostavitvi globalnega odziva na koronavirus, v okviru katerega je obljubljenih skoraj 16 milijard EUR, razvoju podatkovne platforme o COVID-19³⁶ in objavi manifesta za raziskave EU v zvezi s COVID-19. EU je imela skupaj s Svetovno zdravstveno organizacijo (SZO) in mednarodnimi partnerji tudi vodilno vlogo pri vzpostavitvi pospeševalnika dostopa do orodij za boj proti COVID-19 (pospeševalnik ACT)³⁷ in mehanizma COVAX³⁸. Ti dve pobudi sta namenjeni usmerjanju razvoja ter enakomerni porazdelitvi varne in učinkovite diagnostike, zdravljenj in cepiv v boju proti COVID-19. Poleg tega naj bi farmacevtska strategija za Evropo³⁹ še bolj okrepila vlogo EU na svetovni ravni kot vodilne sile na področju raziskav in inovacij v zdravstvu, kar lahko koristi pacientom po vsem svetu.

Komisija bo na podlagi tega uspeha in z okrepitvijo svojega vodilnega položaja skupaj z Italijo, ki leta 2021 predseduje skupini G20, organizirala svetovni vrh o zdravju, da bi ocenila globalni odziv na pandemijo COVID-19, vključno s pospeševalnikom ACT, za izboljšanje sedanje in morebitne prihodnje pripravljenosti in odzivanja na pandemijo. Prizadevala si bo tudi za oblikovanje in potrditev nabora načel za nadaljnje večstransko sodelovanje ter skupne ukrepe za preprečevanje prihodnjih globalnih kriz ter za skupno zavezanost izgradnji bolj zdravega, varnejšega, pravičnejšega in bolj trajnostnega sveta.

V zvezi s tem bi morala EU spodbujati sodelovanje med evropskimi preskušanci na podlagi platforme, ki jih financira EU, in partnerstvi v okviru pospeševalnika ACT, zlasti da bi zagotovila hitro izmenjavo kliničnih dokazov za oceno terapevtikov in kandidatov za cepiva. To bo izboljšalo pripravljenost za spoprijemanje z novimi različicami virusa ter pomagalo

³⁶ <https://joinup.ec.europa.eu/collection/digital-response-covid-19/news/european-covid-19-data-platform>.

³⁷ <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator>.

³⁸ <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator/covax>.

³⁹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/human-use/docs/pharma-strategy_report_en.pdf.

hitro zagotoviti učinkovita cepiva in terapije v skladu s strategijo EU za cepiva proti COVID-19⁴⁰ in strategijo EU za terapije proti COVID-19⁴¹.

Srednje- in dolgoročno bo Komisija z digitalnimi inovacijami, ki bodo v središču strategije, okrepila svoje zaveze v zvezi s krepitvijo zdravstvenih sistemov, svetovno zdravstveno varnostjo, izboljšanjem dostopa do zdravil in zdravstvenih proizvodov, zlasti z raziskavami, inovacijami, krepitvijo zmogljivosti in podpiranjem lokalne proizvodnje. Svoja prizadevanja bo osredotočila na raziskave in inovacije na področju bolezni, ki pomenijo visoke obremenitve, ter teme, kot so nalezljive in nenalezljive bolezni ali zdravje mater in otrok.

Gradila bo na globalnih zavezništvih na področju zdravja, ki jih je že vzpostavila ali se jim je pridružila v zadnjih letih v ključnih sektorjih, kot so redke bolezni⁴², kronične nenalezljive bolezni⁴³, protimikrobna odpornost⁴⁴ in personalizirana medicina⁴⁵. Predlagala je tudi podporo za partnerstvo evropskih držav in držav v razvoju na področju kliničnega preskušanja, pri čemer si bo prizadevala za zmanjšanje bremena z revščino povezanih nalezljivih bolezni v podsaharski Afriki za posameznike, družbo in gospodarstvo, podporo za raziskave večjih izbruhov nalezljivih bolezni⁴⁶ ter za razvoj cepiv proti novim nalezljivim boleznim in dostop do njih⁴⁷.

Komisija skupaj z Evropsko agencijo za zdravila tudi dejavno sodeluje v pobudah, ki zagotavljajo strateške usmeritve in priporočila, spodbujajo izmenjave in sodelovanje med globalnimi regulatorji rezultatov farmacevtskih raziskav⁴⁸.

Ta mednarodna partnerstva bodo okrepljena ter bodo po potrebi vključevala Svetovno zdravstveno organizacijo in druge globalne akterje na področju zdravja.

⁴⁰ COM(2020) 245 final.

⁴¹ COM(2021) 355 final.

⁴² Mednarodni raziskovalni konzorcij za redke bolezni: <https://irdirc.org/about-us/vision-goals/>.

⁴³ Svetovno zavezništvo za kronične bolezni: <https://www.gacd.org/>.

⁴⁴ Skupna načrtovalna pobuda za zaježitev antimikrobične odpornosti – partnerstvo za antimikrobično odpornost „eno zdravje“: <https://www.jpiaamr.eu/>.

⁴⁵ Mednarodni konzorcij za personalizirano medicino: <https://www.icpermed.eu/>.

⁴⁶ Svetovno raziskovalno sodelovanje za pripravljenost na nalezljive bolezni: <https://www.glopid-r.org/>.

⁴⁷ Koalicija za inovacije na področju pripravljenosti na epidemije: <https://cepi.net/>.

⁴⁸ Mednarodna koalicija regulativnih organov za zdravila: <http://icmra.info/>.

Komisija bo:

- prispevala k srednje- in dolgoročnemu programu za okrepitev zdravstvene varnosti, pripravljenosti in zdravstvenih sistemov;
- spodbujala sodelovanje med evropskimi preskušanci na podlagi platforme, ki jih financira EU, in partnerstvi v okviru pospeševalnika dostopa do orodij za boj proti COVID-19 (pospeševalnik ACT) ter si prizadevala za uresničitev ciljev pospeševalnika ACT z izboljšanjem dostopa do zdravil in zdravstvenih proizvodov, zlasti z raziskavami, inovacijami, razvojem in spodbujanjem digitalnih zdravstvenih orodij ter povečanjem zmogljivosti lokalne proizvodnje v partnerskih državah, in
- podpirala ustanovitev skupnega podjetja za svetovno zdravje v okviru partnerstva evropskih držav in držav v razvoju na področju kliničnega preskušanja, v katerem bo EU sodelovala z državami članicami, državami, pridruženimi programu Obzorje Evropa, in afriškimi državami pri spoprijemanju z nalezljivimi boleznimi in izrednimi razmerami v javnem zdravju v podsaharski Afriki.

4.4 Spodbujanje inovacij

Ob vse večji digitalni povezanosti in pismenosti se lokalni inovatorji pojavljajo povsod po svetu, tako v velikih mestih kot na oddaljenih podeželskih območjih; med seboj komunicirajo, si izmenjujejo informacije in skupaj oblikujejo rešitve na vseh področjih za spoprijemanje z globalnimi izzivi. EU bi morala za spodbujanje in izkoriščanje tega izjemnega potenciala ter podpiranje strategije EU za povezanost⁴⁹ vzpostaviti mednarodna partnerstva za inovacije, ki bi koristila vsem ter bi vključevala mreže inkubatorjev in pospeševalnikov, in sicer z državami in regijami, ki ponujajo vzajemno odprtost podjetništvu in naložbam. Med drugim bi morala spodbujati oblikovanje programov za mehki pristanek⁵⁰ ter sodelovanje zagonskih podjetij iz držav EU in tretjih držav, s čimer bi dopolnila mednarodno razsežnost evropskih partnerstev med grozdi⁵¹ in pobud Start-up Europe⁵² ter mreže vozlišč EU za digitalne inovacije. Ta partnerstva, ki bodo dopolnjevala ukrepe Marie Skłodowska-Curie, bodo spodbujala tudi mobilnost inovatorjev v obeh smereh. Komisija predlaga razširitev teh partnerstev, ki se že izvajajo v Indiji in Afriki, na druge regije.

Za nadaljnje spodbujanje evropskih inovatorjev k izkoriščanju globalnega inovacijskega ekosistema bo Evropski svet za inovacije s storitvami pospeševanja poslovanja evropskim

⁴⁹ JOIN(2018) 31.

⁵⁰ Mehki pristanek je prilagojen program za pomoč zagonskim podjetjem in podjetjem v fazi širitve pri odkrivanju novega ekosistema.

⁵¹ <https://clustercollaboration.eu/find-partners/beyond-europe>.

⁵² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/startup-europe/>.

zagonskim podjetjem in podjetjem v razširitveni fazi, ki jih podpira, zagotavljal možnost udeležbe na mednarodnih trgovinskih sejmih. Hkrati bodo za nadaljnje povečanje privlačnosti in inovacijske zmogljivosti EU tuji inovatorji, ki želijo ustanoviti zagonska podjetja v EU, lahko Evropski svet za inovacije zaprosili za podporo. Poleg tega bo Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT) v ciljnih tretjih državah začel izvajati usklajene ukrepe svojih skupnosti znanja in inovacij.

5. PRILAGAJANJE SODELOVANJA S PREDNOSTNIMI DRŽAVAMI IN REGIJAMI

EU bi morala sodelovati s tretjimi državami pri diferenciranem in prilagojenem pristopu, ki bi temeljil na stopnjah vzajemnosti, enakih konkurenčnih pogojih ter spoštovanju temeljnih pravic in skupnih vrednot. Ostati bi morala močna in odprta partnerica ter si s ciljno naravnanim sodelovanjem prizadevati za izboljšanje lastnega strokovnega znanja na ključnih novih področjih. Hkrati bi morala sooblikovati pobude za podpiranje držav, ki želijo nadgraditi svoje raziskovalne in inovacijske ekosisteme.

5.1 Krepitev sodelovanja z industrializiranimi tretjimi državami in gospodarstvi v vzponu

Čeprav bo precejšen del sodelovanja z določenimi državami potekal v okviru večstranskih globalnih partnerstev, bi si morala EU prizadevati tudi za okrepitev dvostranskega sodelovanja za izboljšanje znanja in združevanje sredstev, zlasti na področjih, ki so v interesu EU.

Združene države. Sodelovanje z Združenimi državami, ki imajo enako visoke stopnje zmogljivosti za raziskave in inovacije ter enake vrednote in načela kot EU, zagotavlja, da bodo raziskovalci, inovatorji in najboljše zmogljivosti združeni v iskanju rešitev za globalne izzive. Zlasti ponovna zavezanost Združenih držav podnebnim ciljem in krepitvi večstranskega reda je priložnost za obnovljeno sodelovanje na področju raziskav in inovacij. Skupno sporočilo z naslovom „Nova agenda EU-ZDA za globalne spremembe“⁵³ vsebuje več predlogov za sodelovanje z ZDA in zlasti poziv k oblikovanju zaveznitva za zeleno tehnologijo ter ustanovitvi novega sveta za trgovino in tehnologijo med EU in ZDA. Komisija na podlagi tega besedila predlaga tudi povečanje vzajemnosti pri dvostranskem sodelovanju ter zvišanje ravni usklajenosti in povezanosti med naložbami EU in ZDA v raziskave in inovacije, od podnebnih, digitalnih, energetskih, okoljskih in zdravstvenih izzivov naprej.

EU bi si morala prizadevati tudi za okrepitev svojega sodelovanja s pomembnimi silami na področju znanosti, kot so **Kanada, Japonska, Južna Koreja, Singapur, Avstralija in Nova Zelandija**, tudi s preučitvijo novih možnosti za tesnejše sodelovanje, kot je sodelovanje v okviru programa Obzorje Evropa.

Kitajska. Kitajska je kot gonilna sila na področju raziskav in inovacij partnerka EU pri spoprijemanju z globalnimi izzivi. Hkrati položaj Kitajske kot gospodarske tekmice in

⁵³ JOIN(2020) 22 final.

sistemske rivalke kliče EU k ponovnemu uravnoteženju sodelovanja na področju raziskav in inovacij. EU je začela razprave s Kitajsko o skupnem časovnem načrtu za določitev dogovorjenih okvirnih pogojev in vodilnih načel za sodelovanje, da bi dosegli enake konkurenčne pogoje in vzajemnost ob spoštovanju temeljnih vrednot ter visokih etičnih standardov in standardov znanstvene integritete. Na tej podlagi bo opredelila tudi raziskovalna področja, na katerih bi lahko bilo sodelovanje vzajemno koristno, kot so podnebna znanost in varstvo biotske raznovrstnosti, krožno gospodarstvo, zdravje, prehrana, kmetijstvo, akvakultura in opazovanje oceanov. Vzpostavitev enakih konkurenčnih pogojev in vzajemnosti bo pogoj za razvoj sodelovanja s Kitajsko.

EU financira mrežo znanja EU o Kitajski za obravnavanje raziskav in inovacij, ki združuje države članice in EU pri razpravah o dobrih praksah in strategijah ter njihovi izmenjavi in dogovarjanju o skupnem pristopu. Hkrati bi morala EU sprejeti ukrepe za izkoriščanje novega potenciala Kitajske na področju raziskav in inovacij. Spodbujati bi morala univerze in raziskovalne institucije, naj pri sodelovanju s kitajskimi institucijami zagotavljajo višjo stopnjo vzajemnosti in vzajemne koristi.

Indija. V skladu s časovnim načrtom *EU-India Strategic Partnership: A Roadmap to 2025 (Strateško partnerstvo med EU in Indijo: časovni načrt do leta 2025)* bo sodelovanje z Indijo okrepljeno, da bi državi skupaj obravnavali globalne izzive in trajnostno modernizacijo. Sodelovanje na področju zdravstvenega varstva, vključno z odpornostjo na zdravstvene krize, ukrepi za pravično ozelenitev gospodarstva in prizadevanjem za digitalizacijo, osredotočeno na človeka, se bo štelo za prednostno nalogo. Obravnavana bosta tudi sodelovanje v podporo partnerstvu za povezljivost med EU in Indijo⁵⁴, s poudarkom na mobilnosti raziskovalcev in inovatorjev, ter indijsko-pacifiška strategija, z ukrepi na področju modrega gospodarstva, kot so morski odpadki.

Rusija. Sodelovanje EU z Rusijo temelji na petih dogovorjenih načelih sodelovanja, ki jih je določil Svet, zlasti na področju raziskav in inovacij, ter na zaželenosti ohranjanja medosebnih stikov. Pri sodelovanju so upoštevani prednostne naloge politike in interesi EU, potreba po večji vzajemnosti in enakih konkurenčnih pogojih ter spoštovanje temeljnih pravic in vrednot.

5.2 Vključitev sodelovanja z državami Efte, Zahodnim Balkanom, Turčijo, državami, zajetimi z evropsko sosedsko politiko, in Združenim kraljestvom

EU bi morala dati prednost zlasti partnericam v svoji neposredni bližini, tudi prek pridružitve programu Obzorje Evropa.

Države EGP/Efte. Države EGP/Efte imajo enake vrednote kot EU ter pomembno prispevajo k evropskemu raziskovalnemu in inovacijskemu okolju. Podpirajo odličnost z velikimi naložbami v vodilne svetovne raziskovalne organizacije, sodelujejo v skupnih projektih ter

⁵⁴ Vzpostavljeno na srečanju voditeljev EU in Indije 8. maja 2021 – <https://www.consilium.europa.eu/media/49516/eu-india-connectivity-partnership-8-may-2.pdf>.

glede na svojo raven povezovanja z EU prejemajo veliko število raziskovalcev in inovatorjev iz EU ter jih pošiljajo v EU.

Zahodni Balkan in Turčija. Spodbujanje stabilnosti in blaginje držav kandidat in potencialnih kandidat ostaja ključna prednostna naloga EU. EU je zlasti zavezana podpiranju izvajanja namenskega inovacijskega programa za Zahodni Balkan⁵⁵, tudi v okviru gospodarskega in naložbenega načrta za Zahodni Balkan⁵⁶. Udeležba v programih EU je pomemben element vključevanja Turčije v politike in orodja EU, če je to v obojestranskem interesu in v skladu z napredkom v splošnem okviru njenih odnosov z EU.

Vzhodno partnerstvo in južno sosedstvo. V skladu s skupnim sporočilom o vzhodnem partnerstvu⁵⁷ bi morali biti v ciljih vzhodnega partnerstva po letu 2020 opredeljeni ukrepi sodelovanja za prihodnja leta. Partnerstvo EU z južnim sosedstvom⁵⁸, ki temelji na obnovljenem partnerstvu z južnim sosedstvom ter gospodarskem in naložbenem načrtu za južno sosedstvo, je ključnega pomena za spodbujanje rasti in blaginje z raziskavami in inovacijami. Mednarodno sodelovanje podpira prenos tehnologije, inovacije in skupne raziskave, ter vodi do odpornejše in bolj vključujoče rasti, ustvarjanja trajnostnih zaposlitvenih možnosti, družbe znanosti ter gospodarskih in okoljskih izboljšav s pobudami, kot je BlueMed⁵⁹.

Združeno kraljestvo. Sodelovanje Združenega kraljestva v programu Obzorje Evropa bo tej državi omogočilo ohranjanje močnih vezi z EU na področju raziskav in inovacij ter bo temeljilo na skupnih vrednotah in dolgi zgodovini sodelovanja Združenega kraljestva v okvirnih programih za raziskave in inovacije ter v evropskem raziskovalnem prostoru.

5.3 Poglobljanje partnerstev EU z Afriko, Latinsko Ameriko ter drugimi regijami in državami

Pri prilagojenem pristopu bo posebna pozornost namenjena sodelovanju z Afriko, hkrati pa bo pristop temeljil na obstoječem sodelovanju z drugimi regijami in državami⁶⁰.

Afrika. EU si v skladu s skupnim sporočilom z naslovom „Za celovito strategijo z Afriko“⁶¹ prizadeva okrepiti svoje sodelovanje z Afriko na področju raziskav in inovacij. Učinkovita uporaba znanosti, tehnologije in inovacij pospešuje trajnostni in vključujoči razvoj ter prehod na družbe in gospodarstva, ki temeljijo na znanju ter krepijo človeški kapital, zlasti z mobilnostjo in usposabljanjem akademikov in raziskovalcev. Za spoprijemanje s temi izzivi,

⁵⁵ Ki bo dogovorjen na ministrskem srečanju maja 2021.

⁵⁶ *Gospodarski in naložbeni načrt za Zahodni Balkan* (COM(2020) 641).

⁵⁷ *Politika vzhodnega partnerstva po letu 2020: Krepitev odpornosti – vzhodno partnerstvo, ki prinaša koristi za vse* (JOIN(2020) 7).

⁵⁸ *Obnovljeno partnerstvo z južnim sosedstvom – Nova agenda za Sredozemlje* (JOIN(2021) 2).

⁵⁹ [Pobuda BlueMed \(bluemed-initiative.eu\)](https://bluemed-initiative.eu).

⁶⁰ Še naprej bodo obstajale možnosti sodelovanja na področju raziskav z drugimi regijami in državami, ki niso izrecno navedene v nadaljevanju.

⁶¹ *Za celovito strategijo z Afriko* (JOIN(2020) 4).

katerih pomembnost se je povečala zaradi pandemije COVID-19, EU predlaga vrsto ambicioznih regionalnih pobud.

Komisija, ki tesno sodeluje s Komisijo Afriške unije, predlaga izvajanje vrste pobud v okviru programa Obzorje Evropa kot sestavnega dela celovite in ambiciozne „pobude Afrika“. To bo podprlo sporazum, sklenjen julija 2020 na ministrskem srečanju političnega dialoga EU in Afriške unije na visoki ravni o znanosti, tehnologiji in inovacijah. Podpirati bi bilo treba štiri stebre sodelovanja: (i) javno zdravje, vključno z odpornostjo in pripravljenostjo na pandemije⁶²; (ii) zeleni prehod⁶³; (iii) inovacije in tehnologijo za ustvarjanje delovnih mest⁶⁴ ter (iv) zmogljivosti za znanost in visokošolsko izobraževanje⁶⁵, zlasti za ženske in mlade.

Poleg tega bi moral inovacijski program Evropske unije in Afriške unije podpirati pretvorbo rezultatov raziskav in inovacij v proizvode in storitve s konkretnim učinkom, in sicer z različnimi ukrepi za izboljšanje razvoja podjetij in dostopa do finančnih sredstev za inovatorje.

Prednostna obravnava sodelovanja z Afriko vključuje dolgoletno dvostransko sodelovanje z Južno Afriko⁶⁶ in poteka vzporedno z nadaljevanjem partnerstva EU z drugimi deli sveta, pri čemer se združujejo sredstva EU, držav članic in finančnih institucij v okviru pobud Ekipa Evropa.

Latinska Amerika in Karibi. Komisija bo podpirala izvajanje strateškega časovnega načrta EU ter Skupnosti latinskoameriških in karibskih držav za znanost, tehnologijo in inovacije⁶⁷, ki temelji na štirih glavnih programih sodelovanja z regijo, z osredotočanjem na (i) globalne izzive, (ii) mobilnost raziskovalcev, (iii) raziskovalne infrastrukture in (iv) inovacije. Prizadevati bi si bilo treba tudi za tesnejše sodelovanje z Brazilijo, Mehiko, Argentino, Čilom in drugimi partnericami EU v regiji na področjih, kot so zeleni in digitalni prehod, zdravje ali razvoj skupnih rešitev za trajnostno okrevanje. Vse intenzivnejše sodelovanje z vesoljskim programom EU ter novimi vozlišči programa Copernicus in centri Galileo v Latinski Ameriki in na Karibih bo imelo ključno vlogo pri spodbujanju inovacij in raziskav v regiji.

Združenje držav jugovzhodne Azije (ASEAN). Regionalno sodelovanje z Združenjem držav jugovzhodne Azije bo okrepljeno s podporo EU sodelovanju na področju raziskav in inovacij znotraj združenja ASEAN ter mobilnosti v okviru dialoga med združenjem ASEAN in EU o znanosti in tehnologiji.

⁶² S partnerstvom evropskih držav in držav v razvoju na področju kliničnega preskušanja ter predlaganim skupnim podjetjem za svetovno zdravje.

⁶³ Tudi v okviru partnerstev med EU in Afriško unijo na področju prehranske in hranilne varnosti ter trajnostnega kmetijstva, podnebnih sprememb in trajnostne energije ter sporazumov o partnerstvu za trajnostno ribištvo.

⁶⁴ Na primer v okviru partnerstva Afrike in Evrope za inovacije.

⁶⁵ Tudi s podpiranjem znanosti za oblikovanje politik, spodbujanje odprte znanosti in pilotnega programa Afriška raziskovalna pobuda za znanstveno odličnost.

⁶⁶ Sporazum o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju z Južno Afriko.

⁶⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/documents/eu-celac_strategic-roadmap-2021-2023.pdf.

EU bi si morala:

- prizadevati za dogovor o skupnem časovnem načrtu EU in Kitajske za prihodnje sodelovanje na področju znanosti, tehnologije in inovacij za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev in vzajemnosti kot osnovnega pogoja za prihodnje sodelovanje ter
- izvajati strateški časovni načrt akcijskega načrta EU in Skupnosti latinskoameriških in karibskih držav za znanost, tehnologijo in inovacije (2021–2023) ter podpirati dialog med EU in združenjem ASEAN o znanosti in tehnologiji.

Komisija bo:

- oblikovala ukrepe za selektivno in ciljno usmerjeno mednarodno sodelovanje na razpisih za zbiranje predlogov na področjih vzajemnega interesa v okviru programa Obzorje Evropa ter, kjer bo to utemeljeno, v vsakem posameznem primeru preučila možnosti za pridružitvev programu Obzorje Evropa ter hkrati zagotavljala vzajemnost, vzajemne koristi in spoštovanje temeljnih vrednot ter
- pripravila strateške načrte za raziskave in inovacije za Afriko, pri čemer bo instrument za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Evropa v Svetu povezala z instrumentom Obzorje Evropa ter leta 2021 začela izvajati celovito in ambiciozno „pobudo Afrika“ v okviru prvih delovnih programov Obzorje Evropa.

6. ZAKLJUČEK

Za podpiranje cilja močnejše EU v svetu bi si morala ta prizadevati za uresničitev tega globalnega pristopa v tesnem sodelovanju s strategijami držav članic in po potrebi z uporabo foruma ERP za prehod. Komisija bo spremljala izvajanje ukrepov iz tega sporočila in ocenila njihov prispevek k ciljem globalnega pristopa ob upoštevanju referenčnih vrednosti, kot so obseg mobiliziranih mednarodnih naložb v raziskave in razvoj v okviru večstranskega sodelovanja, število mednarodnih znanstvenih objav in napredek na področju vzajemnosti pri dostopu do javno financiranih programov raziskav in razvoja. Prvi pregled napredka bo potekal na mednarodni konferenci, ki bo organizirana leta 2022. Temu bodo sledila dveletna poročila Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu, ki bodo nadomestila poročila o izvajanju in posebne časovne načrte za posamezne države, predstavljene v sporočilu iz leta 2012 o mednarodnem sodelovanju na področju raziskav in inovacij⁶⁸.

V našem hitro spreminjajočem se svetu se znanost in tehnologija štejeta za ključna dejavnika, ki spodbujata in omogočata zunanjo politiko, vendar sta tudi v središču geopolitičnih napetosti. To zahteva poglobljeno sodelovanje na podlagi odprtosti, enakih konkurenčnih pogojev, spoštovanja temeljnih pravic in vrednot ter podpiranja odprte strateške avtonomije EU. Novi globalni pristop k raziskavam in inovacijam, kot je predstavljen v tem sporočilu, bo

⁶⁸ COM(2012) 497 final.

okrepil svetovno zmogljivost za zagotavljanje rešitev za skupne izzive, s katerimi se srečuje človeštvo, in pozitivni vpliv EU v svetu.